

הישיבה השלוש מאות שישים ושבע (שסז)

ביום ל' בתמוז התש"ף (22 ביוני 2020) בשעה 17:00 – ישיבה מקוונת (באמצעות מערכת "זום").

משתתפים: החברים שולמית אליצור, יעקב בן-טולילה, משה בר-אשר (יו"ר), יוחנן ברזילאי, אסתר גולדנברג, חנוך גמליאל, עמינדב דיקמן, גיל הראבן, אפרים חזן, חיים כהן, אהרן ממזן, חיים סבתו, יוסף עופר, משה פלורנטין, שמואל פסברג, שמא יהודה פרידמן, שמחה קוגוט, מנחם קיסטר, דוד רוזנטל, אורה שורצולד, שמעון שרביט; החברים-היועצים, מירון איזקסון, אבנר הולצמן, עירית לינור, אורי מור, יעל רשף, אבי שמידמן; מנכ"לית האקדמיה טלי בן-יהודה וסגניתה דורית לרר; המזכירה המדעית רונית גדיש ועוברת המזכירות המדעית ויקי טפליצקי בן-סעדון; אורחים: רואת החשבון של האקדמיה איילת חיימוביץ-שנור; היועץ הכלכלי לאקדמיה וחבר ועדת הביקורת עזרא גנור.

- סדר היום:**
- א. אישור הדוחות הכספיים של האקדמיה לשנת 2019
  - ב. שמות מדוזות
  - ג. מינוח: תיקונים ועדכונים
  - ד. אישור הודעת ועדת הדקדוק
  - ה. הודעה על ספר העומד להתפרסם
  - ו. מילים בשימוש כללי

א. אישור הדוחות הכספיים של האקדמיה לשנת 2019

מ' בר-אשר: אני מתכבד לפתוח את הישיבה ומברך את כל החברים המשתתפים בה. בצוק העיתים היא אינה נערכת בבית האקדמיה בגבעת רם, אלא כל חבר וחברה יושבים בביתם ומשתתפים בישיבה בעזרת מערכת זום. אבל עליי לציין שזה זמן רב לא נרשמה נוכחות רבה כל כך בישיבת מליאה. תחילה אני רוצה להעלות את זכרו של פרופ' יעקב שויקה, שהלך לעולמו; רבים מאיתנו נהנו ועודנו נהנים מתורתו.

לפני שנעבור לסעיף הראשון שעל סדר היום, אישור הדוחות הכספיים, אני רוצה להפנות את תשומת הלב שעטיית המסכה על פינו ועל אפנו ברשות הציבור היא דבר מוכר גם ממקורותינו. כידוע משמעות המילה מסכה בימינו התפתחה בגלל דמיון

צלילה ל־mask באנגלית, masque בצרפתית או Maske בגרמנית, אבל במסכת כלים במשנה נזכרים "הגומדין שלערביים" (כט, א). ובפירושו הגאונים פורשו גומדין אלה כמטלית שהערבים שמים על פיהם ועל אפם. בילדותי גרנו 30 ק"מ צפונית לסהרה, וסופות החול היו כבדות מאוד. בדרך כלל נכנסנו לבתים, ובעד החלון יכולנו לראות את הערבים עוטים גומד זה שמונח על פיהם ועל אפם.

ט' בן־יהודה: המליאה מתבקשת היום לאשר את הרוחות הכספיים של האקדמיה לשנת 2019. זאת תחנתם הסופית. לפני כן נידונו הרוחות ואושרו בישיבת המנהלה ובישיבת ועדת הביקורת. אפתח בתודה לאיילת חיימוביץ־שנור, רואת החשבון המבקרת שלנו, ולעזרא גנור. כבר שנים רבות שעזרא הוא היועץ הכלכלי שלנו וכשנתיים האחרונות גם חבר ועדת הביקורת, והוא עושה את עבודתו אצלנו בהתנדבות. הרוחות נשלחו אליכם מבעוד מועד, ואסב את תשומת הלב כאן רק לדברים אחרים: אומנם נראה שהאקדמיה בגירעון של כ־603,000 שקל, אבל כפי שהסברתי בשנה שעברה, זה רק לכאורה. לא זו בלבד שאיננו בגירעון אלא אף ביתרה מסוימת משום שיש להפחית מסכום זה את הוצאות הפְּחָת של האקדמיה, המסתכמות בכ־708,000 שקל.

השנה התבקשו כל הגופים לכתוב על השפעת נגיף הקורונה על הארגון מבחינה כספית. כתבנו שהאקדמיה ניזונה מכספי ציבור, ואם יהיה שינוי בתקציב שיועבר לאקדמיה, אין ספק שניפגע עד מאוד. פגיעה שאנו כבר יודעים עליה ומדווחים עליה היא הירידה התלולה בשווי תיק ההשקעות שלנו, כבגופים רבים אחרים. בשנת 2019 התחלנו להתניע את גלגלי מיזם המנווה מחדש לאחר שנפתרה בעיית המגרש המיועד. אתם יכולים לראות שלא היו למנווה הכנסות ממקורות ממשלתיים, ושההכנסות וההוצאות בגינו לא היו גדולות בשנה זו. אין ספק שהן תגדלנה ב־2020.

לבסוף הערה טכנית: שתיים מן העובדות הוותיקות שלנו – אתי מישלי וסגניתי דורית לרר – הוצאות שכון נכללו עד כה בסעיף "הנהלה וכלליות", שהוריש את סעיף "אמרכלות". העירו לנו שבהתאם לאופי עבודתן נכון יותר לשייך את הוצאותיהן לסעיף "פעילות האקדמיה", וכך עשינו למן הרוחות האלה.

א' חזן: אני יושב ראש ועדת הביקורת. איתי בוועדה יושבים גיל הראבן ועזרא גנור. אני מבקש להודות למחברי הרוח על עבודתם הרצינית. בישיבתנו קיבלנו תשובות לכל שאלותינו, ובכללן מה יקרה אם תקציב האקדמיה יקטן או שהתשלומים ייפסקו. הבנתי שהאקדמיה תצליח לשרוד כמה חודשים.

מ' בר־אשר: תודה רבה. אם אין שאלות, אני מציע שנאשר בהצבעה את הרוחות.

פה אחד אושרו הרוחות הכספיים של האקדמיה לשנת 2019.

ב. שמות מדוזות

ההקדמה להודעת ועדת המינוח המרכזית

ברשימה כלולות שלוש קבוצות של חיות מקפא (בעלי חיים ג'לטיניים) שנסחפות ושוחות במים:

א. מחלקת מדוזות סוכך Scyphozoa, והשמות העבריים ניתנו בה לכעשרים מינים שמרביתם נפוצים לאורך חופי ישראל בים התיכון ובמפרץ אילת;

ב. מדוזות קובייה Cubozoa – מחלקה הכוללת כמה מדוזות קטלניות שאינן בחופי ישראל אך יש להן חשיבות רבה לציבור הרחב;

ג. מסרקניים Ctenophora – מערכה הכוללת יצורים עדינים שהתרבו בחופינו בשנים האחרונות.

השמות העבריים נועדו בראש וראשונה לציבור הרחב הפוגש את המדוזות בטבע ומתעניין בהן. השמות של המדוזות שמן הנכר נועדו לתקשורת ולתרגום של סרטי טבע, להרצאות ולפעילויות חינוכיות.

את הרשימה הכין ד"ר דור אדליסט מאוניברסיטת חיפה וצוותו. הרשימה הוגשה לוועדה לזואולוגיה של האקדמיה ללשון העברית ונדונה בה ביום ט' במרחשוון תש"ף (7 בנובמבר 2019).

בדיון השתתפו דור אדליסט וחברי הוועדה יוסף הלר (יו"ר הוועדה), דני גולני, חנן דימנטמן, חגי הלל, נציג האקדמיה ללשון העברית סיריל אסלנוב ומרכזת הוועדה רונית גדיש.

הרשימה הופצה להערות בקרב מומחים, והן נידונו בוועדה ביום כ"ג בשבט תש"ף (18 בפברואר 2020). בסוף מאי 2020 הופצה הרשימה לחברי האקדמיה ולעובדי המזכירות המדעית לשם קבלת הערותיהם. בתחילת יוני נשלחה הרשימה לאישור בכתב של חברי ועדת המינוח, וכעת היא מובאת לאישור מליאת האקדמיה. הערה: קבוצה נוספת של בעלי חיים ג'לטיניים המרחפים במים והמכונים סיפונפוריים נמנית גם היא עם ההידרוזואה. זאת קבוצה גדולה ונרחבת, ולבעלי החיים בקבוצה זו יינתנו שמות בנפרד.

ר' גדיש: לאישור המליאה מובאת רשימה נוספת פרי עבודתה של ועדת הזואולוגיה, המספקת בשנים האחרונות חומר רב למליאה. מי שהכין את הטייטה לרשימת השמות, דור אדליסט מאוניברסיטת חיפה, היה גם מי שפנה לאקדמיה ולוועדה בבקשה שכבר בקיץ הזה אפשר יהיה להשתמש בשמות המדוזות באופן רשמי. ואומנם עשינו מאמצים לזרז את ההליכים ככל שיכולנו – בעזרתו של יושב ראש הוועדה יוסי הלר – והינה הרשימה מובאת לאישורכם. היא איננה ארוכה, וכוללת רק 28 שמות.

אושרה רשימת שמות המדוזות.

ג. מינוח: תיקונים ועדכונים

הודעת ועדת המינוח המרכזית

תיקונים ועדכונים במונחים וברשימות שאושרו. התיקונים והעדכונים אושרו בוועדת המינוח המרכזית בהתכתבות בתחילת החודש.

מונחי סוציולוגיה (תשע"ו, 2015)

במילון אושר המונח: אָמָה אַזְרַחִית (civic nation). בעקבות פנייה שקיבלנו ובדיקה במרשתת התברר שיש שימוש נפוץ יותר בצירוף 'לאום אזרחי'. לדברי יו"ר הוועדה דבורה קלקין־פישמן וחברת הוועדה לאה הגואל, אין מניעה להוסיף את החלופה 'לאום אזרחי' לצד 'אומה אזרחית'.
המונח המעודכן: אָמָה אַזְרַחִית, לָאָם אַזְרַחִי – civic nation.

מונחי הדין האזרחי (תשע"ט)

במילון אושרו שני המונחים האלה:
הַשְּׁבִיטָה לֹא מוּגָנֶת (unprotected lockout); שְׁבִיטָה בְּלִתי מוּגָנֶת (unprotected strike)
לשם האחדה וכהעדפת משה בר־אשר שהיה חבר הוועדה למונחי משפט, יתוקן המונח השני כך:
שְׁבִיטָה לֹא מוּגָנֶת (unprotected strike).

זואולוגיה – קווצי העור (תש"ף)

ברשימה שאושרה במליאה הקודמת:
צְרִי־גוּף [משפחה] – Echinasteridae; המונח המתוקן: צְר־גוּפִים
הוספת שמות סדרות ושם משפחה במלפפוני הים:
מְסַעְפֵי־בְחָנִין [סדרה] – Dendrochirotida
שְׁטוּחֵי־בְחָנִין [סדרה] – Holothuriida
גְדִילָאִים [סדרה] – Synallactida
אֶל־רְגְלָאִים [סדרה] – Apodida
דְּבִיקִיתִים [משפחה] – Synaptidae

מ' בר־אשר: רשימת התיקונים והעדכונים נשלחה כהודעה מטעם ועדת המינוח המרכזית, ומאחר שלא קיבלנו עליה כל השגות, היא מתאשרת בזאת.

אושרה רשימת התיקונים והעדכונים במונחי סוציולוגיה, הדין האזרחי וזואולוגיה (קווצי העור).

ד. אישור הודעת ועדת הדקדוק

הודעת ועדת הדקדוק

1. נטיית מורג, סנסן

נטיית המילים מורג, סנסן היא בחיריק - מורגים, סנסנים - כבמקרא.

רקע

עד כה הובאו שני השמות האלה בהערה לכלל ב בכללי הפתח העוסק ב"פתח המשתנה לחיריק" - לצד גלגל:

במקרא בא חיריק גם בשמות גלגליו מן גלגל, מורגים מן מורג, וכן סנסניו. אומנם ההערה היא על שמות במקרא שהכלל אינו עוסק בהם - שמות בני יותר מהברה אחת - אבל מהצגת הדברים עולה שבעברית ימינו נטיית השמות איננה בחיריק כי אם בפתח. הדבר נכון בוודאי במילה גלגל (גלגלים), אבל בשתי המילים הנדירות יחסית מורג וסנסן החליטה הוועדה שאין סיבה שלא תהיה נטייתם בחיריק גם בעברית החדשה.

כלל ב בכללי הפתח ינוסח אפוא כך:

במקצת שמות בני הברה אחת שתנועתם פתח - בא נטייה חיריק במקום הפתח: פת פתו, גת גתו, כת כתים פתות, מס מסים, סף ספים, פת פתו, צד צדו. כך גם בשמות מורג מורגים, סנסן סנסניו. במקרא בא חיריק גם בשם גלגליו מן גלגל.

2. דגש קל או רפיון בנטיית היחיד ובנטיית הרבים של מילים אחדות מן הסגוליים ועוד נטיית היחיד של בגד, יקב: בגד בגדי, יקב יקבי.

נטיית הרבים של אסף, כסף, נסד, צמד, רשף: אסף אספיי, צמד צמדי, אבל כסף כספיי, נסד נספיי, רשף רשפיי.

הערה: במקרא גם רשפיי (תהלים עו, ד).

נטיית הרבים של טרף היא טרפיי.

רקע

נטיית היחיד של השמות בגד, יקב במקרא חריגה בהיות ל' השורש בהם רפה: ומיקבד (דב' טו יד; טז, יג), בגדי, בגדו (x14). גם נטיית הרבים של הסגוליים אסף, כסף, נסד, צמד ושל טרף חריגה - בהיות ל' השורש בהם דגושה אחרי שווא שמקורו בתנועה: כאספייקיץ (מיכה ז, א), כספיהם (בר' מב, כה, לה), נספיהם (x20), צמדייכרם (יש' ה, י), טרפי צמחה (יח' יז, ט). מן השם רשף יש גם רשפיי אש (שה"ש ח, ו) וגם רשפייקשת (תה' עו, ד). נשאלה השאלה כיצד לנקדם בעברית ימינו - על פי ניקודם במקרא או כניקוד העולה מכללי דיגוש ורפיון בגדכפ"ת.

בכללי נטיית השם של האקדמיה נקבע עד כה רק ניקודם של שני שמות חריגים אחרים: ברקה - כבמקרא (ברכתי ברכתכם אבל ברכת), חרדה בלי דגש (חרדת) - שלא כבמקרא.

ועדת הדקדוק החליטה לקבוע את ניקוד השמות האלה לפי הכללים – אם ניקודם אינו משפיע על הגייתם בעברית החדשה (כפי שנקבע בעבר בנטיית חֲרָדָה). לעומת זאת כשההגייה מובחנת (באותיות בכ"פ), נקבע הניקוד לפי ההגייה. בנטיית רְשָׁף התלבטה הוועדה אם לתת שתי אפשרויות – כבמקרא – או רק אחת. לבסוף הוחלט להעדיף את הצורה הדגושה רְשָׁפִי וּלְהַזְכִּיר את הצורה הלא דגושה בהערה.

3. ניקוד פתגם

הוחלט לקיים את שני הניקודים: פְּתָגָם, פְּתָגִם.

רקע

בעברית ובארמית המקרא הגימ"ל רפה לפי כתיבי היד הטובים (וכן בסורית), והגייה זו עולה בקנה אחד עם המקור הפרסי של המילה, שבו לפני הגימ"ל תנועה (patigama). גם במסורת תימן הגימ"ל רפה. ואומנם כך נוקד הערך במילון ההיסטורי (פְּתָגָם) ובמילון ההווה.

ואולם במונחי ועד הלשון נוקד פְּתָגָם (דפוס תרצ"ג, תיאטרון ת"ש, פסיכולוגיה תש"ח). הצורה בגימ"ל דגושה משתלשלת מגרסאות טובות פחות של המקרא, אך מצויה במילונים עבריים עד ימינו: כך אצל בן-יהודה, אבן-שושן (גם במהדורות החדשה) וברב-מילים ואף במילון העברית המקראית של קדרי ובמילון BDB (אך לא כן ב־HALOT).

חברי הוועדה הסכימו שאין לפסול את הצורה הדגושה, וודאי שלא את זו הלא דגושה, המשתלשלת יפה מן המילה הפרסית ומתועדת היטב, ולכן אישרו את שתיהן.

4. קיום הקמץ במילים שאולות ותיקות המסתיימות ב־ן ב־ן בשמות כגון לְבָקָן, גּוֹפָן, לוֹכְסָן הקמץ אינו מתקצר בנטייה (אלא אם כן הוחרגו במפורש) ונטייתם: לְבָקְנִי, גּוֹפְנִי, לוֹכְסְנִי. השמות ישולבו בכלל יב(1) בכללי הקמץ.

רקע

בִּאֵין כלל מיוחד לשמות שאולים ותיקים, הקמץ בהם מתקצר כבשמות עבריים מקוריים: דִּינָר דִּינְרִי, מִנְגָּנוֹן מִנְגְּנוֹנִים, פְּסִיפָּס פְּסִיפְּסִי, קָמִין קָמִינִים, סַנְדָּל סַנְדָּלִי ועוד. שמות אחדים הוחרגו בכללי הקמץ, כגון דָּרְקוֹן דָּרְקוֹנִים, סִמְּן סִמְּנִי (כלל טו).

אולם לגבי כמה שמות שנשאלו מיוונית בסיומת ך־ן לא לגמרי ברור אם הקמץ בהם דינו להתקצר או שהם נכנסים לגדר כלל יב(1) בכללי הקמץ, שלפיו הקמץ בסיומת ך־ן/ת־ן מתקיים אם הנו"ן איננה חלק מהשורש. המילה דִּיקוֹן נזכרת כאחד החריגים לכלל הזה, ולכן הקמץ בה מתקצר. לעומת זאת במילה סוֹפְּנָן כבר נקבע שהנו"ן בה היא בגדר צורן, ודין הקמץ בה להתקיים (סְפָּנִי).

אך מה בדבר מילים אחרות, שלעיתים המקור היווני שלהן מסופק, כמו לולִיין או גופן?

חברי הוועדה הסכימו שמוטב להיתלות בספק ולקיים בשמות השאלים הנחתמים ב־ך את הקמץ (אלא אם כן הוחרג השם במפורש, כמו דיוקן) משום שקיומו של הקמץ פשוט יותר וקיצורו מכביד על הדוברים.

מ' בר־אשר: כעת אנו מתבקשים לאשר את הודעת ועדת הדקדוק. גם עליה לא התקבלו השגות, והיא מתאשרת מאליה.

אושרה הודעת ועדת הדקדוק.

ה. הודעה על ספר העומד להתפרסם

מ' בר־אשר: אני שמח לבשר שספרו של חברנו אהרן דותן "קונטרסי המסורה" יראה אור בקרוב. לאחר שוועדת הפרסומים קיבלה אותו, ארכה הכנתו במדור ההוצאה לאור כשנתיים וחצי, ואני מקווה שבתחילת תשפ"א יצא הספר החשוב הזה לאור. הוא עתיד להיות כרך יח בסדרה החדשה של מקורות ומחקרים.
[הערת העורך: הספר ראה אור בכסלו תשפ"א.]

ו. מילים בשימוש כללי

1. סמלון (emoji)
2. קיור (graffiti)
3. דל־סכוי, רב־סכוי (underdog, favorite)

רקע

1. סמלון (emoji)

אימוג'י הוא סמל או תמונה דיגיטלית קטנה המביעים רעיון כלשהו. אימוג'ים משמשים בתקשורת האלקטרונית משנות התשעים של המאה ה־20, ומבחר התמונות גדל והולך. אִמוג'י היא מילה יפנית, ולפי מילון אוקספורד והוויקיפדיה מדובר בהלחם של 'תמונה' ו'תו, אות'.

בשנת תשס"ד (2004) נקבעה באקדמיה החלופה פְּרָצוּפוֹן תמורת emoticon, smiley. בציבור רווחה גם החלופה רְגָשׁוֹן.

למזכירות המדעית הגיעו פניות רבות בבקשה למצוא חלופה לאימוג'י שתתאים לציון כלל הסמלים והתמונות המשמשים היום (וכן לסמלים העתידיים לבוא), טענת הפונים היא ששתי החלופות הקיימות מתאימות לציון חלק מסוים של כלל הסמלים – פרצופים והבעות רגש – ואינן מתאימות לציון תמונות כלליות כגון מטוס, אביזרי ספורט, צמחים, מזון וכיו"ב. במסגרת הפניות הוצעו גם החלופות סמלון ותמונית.

חברי הוועדה התלבטו אם אפשר להחיל את המונח פְּרָצוּפּוֹן על כלל האימוג'ים, ולבסוף הסכימו כי ההצעה סְמָלוֹן מתאימה לשמש הן את האימוג'ים בימינו הן את העתידיים לבוא.

הערות

א. תְּמוּנִית חודשה בוועדה למונחי תקשורת (תשע"ב) תמורת frame – תמונה יחידה בסרט.

ב. אפשר לומר שהאימוג'י הוא שלב מתקדם של pictogram או pictograph – ייצוג גרפי של רעיון, לרוב בציור פשוט. החלופות שנקבעו תמורת pictogram הן סְמָל (תחבורה תשע"ב) וְאִיקוֹן (טכנולוגיית המידע תשנ"ז).

2. קִיּוֹר (graffiti)

גרפיטי מציין בימינו כתובות, סיסמאות וציורים המרוססים במקומות ציבוריים, לרוב על קירות אך גם על ספסלים, על ארונות תקשורת, על עמודי חשמל, על מדרכות ועוד.

graffiti הוא צורת הריבוי של graffito (סריטה [קטנה] באיטלקית). האנגלית האמריקאית אימצה את צורת הריבוי graffiti למשמעות המוכרת בימינו, ובצורה זו המונח התקבע גם בשפות אחרות, ובהן עברית. ועד הלשון קבע הִרְתָּת תמורת graffito (ארכאולוגיה תש"ב, 1942), אך מונח זה משמש כיום בארכאולוגיה בלבד (לדוגמה חרותות הסלע בהר מחיה).

למזכירות המדעית הגיעו פניות למצוא חלופה עברית לגרפיטי במשמעות המודרנית ובהן גם הצעות לחלופות: צִיּוֹר וקִיּוֹר (אומן הגרפיטי ייקרא קִיּוֹר).

הוועדה למילים בשימוש כללי הפנתה בקשה לציבור הרחב לבחור בין שתי ההצעות הִרְתָּת וקִיּוֹר. בסקרים ברשתות החברתיות היה רוב מוחלט (76.5%) להצעה קִיּוֹר. הועלו הצעות נוספות ובהן קִיּוֹר, רססת, תרסוס, מְרָסָס, מְרַשְׁמַת, תרסוסת, שרבטת, נתוזת, ציורת, כְּתָבַת רְסָס וצְבוּעַ.

רוב חברי הוועדה תמכו בהצעה קִיּוֹר (בעיקר מכיוון שהיא משקפת את דעת הציבור), והיא נשלחה לבחינתם של חברי האקדמיה. גם בקרב חברי האקדמיה קִיּוֹר זכתה לתמיכה, אך היו שהעדיפו את חרותת והיו שהציעו ליעד לשם כך את המילה הקיימת קִיּוֹר כמשמעה בלשון חז"ל – צביעת כותלי הבית בתוספת ציורים ופיתוחים ליופי.

לאחר דיון נוסף בוועדה נבחרה ההצעה קִיּוֹר.

3. דֶּלֶסְכוּי, רֶב־סְפוּי (underdog, favorite)

אנדרדוג הוא כינוי לאדם או לקבוצה של אנשים הנחשבים בעלי הסיכויים הנמוכים יותר לנצח בעימות, בתחרות וכיו"ב. מקור הביטוי בארצות הברית בעולם תחרויות הכלבים. אנדרדוג היה הכינוי לכלב שהפסיד בקרב (הוא שכב על הרצפה ומעליו רכן הכלב המנצח – top dog), ומשם הושאל למשמעות המוכרת כיום – מי שנמצא מלכתחילה בעמדה נחותה יותר וצפוי להפסיד.

אנדרדוג אינו נתפס כשלילי בתרבות אלא להפך - פעמים רבות מזדהים איתו ומקווים כי ידו תהיה על העליונה. בוועדה הוסכם כי השורשים נח"ת ופח"ת אינם מתאימים. עוד הוער כי חלופה על בסיס רעיון תרבותי דומה - לדוגמה 'דווידי' או 'זנב שועל' - מוטב לה שתצמח מן הציבור.

פייבוריט: הוועדה החליטה שכדאי לדון גם בבן זוגו של ה-underdog, הוא ה-favorite: אדם או קבוצת אנשים המועדפים על פני כל האחרים, והם בעלי הסיכויים הגבוהים ביותר לנצח בעימות או לזכות בתחרות. השם נגזר מן הלטינית favōre - לתמוך, להעדיף, להיות חביב על.

הצמדים המובילים שנסקלו היו דל־סכוי-רב־סכוי, מְלָרְעָן-מְלָעִיךְ או מלרעי-מלעילי, לְמָטָן-לְמָעֵלָן, תת־אי-על־אי/על־אי.

ההצעות הועברו לתאגיד השידור הישראלי לביקורת (המונחים אנדרדוג ופייבוריט משמשים שם תדיר). אנשי השידור והעיתונאים סברו שהחלופות אינן טובות מכיוון שאינן מדוברות ואינן "מגניבות" כמו המילים הלועזיות המשמשות. כמה תמכו תמיכה מסויגת בצמד דל־סכוי-רב־סכוי כבעל סיכוי ההתקבלות הסביר ביותר. הרוב הסכימו שאין לאנדרדוג חלופה טובה בעברית, והם לא אהבו את הצעות הוועדה. חלק אמרו שפייבוריט הוא האהוב, המועדף, חביב הקהל, ושאינן צורך בחלופה נוספת. (המידע הועבר באמצעות סמדר כהן, יועצת הלשון מטעם האקדמיה.) לאחר דיון נוסף נבחר הצמד דל־סכוי-רב־סכוי.

נספח: הצעות נוספות

הצעות נוספות שנדונו תמורת אנדרדוג: שְפֵל סִיכּוּי, תת־סיכוי, פחות ומעוט, חלכאי, דרוך. מן הציבור התקבלו לאנדרדוג למעלה מ־500 תגובות ומגוון רחב של הצעות, אך לא התבלטו הצעות מובילות.

הצעות רבות (כ־40) מן השורש נח"ת, בולטות בהן נחותן, נחותון, נחותאי, וכן 'נחות דרג', 'בעל נחיתות'; הצעות אחרות מן השורש תח"ת (כ־35), בולטות בהן תחתן, תחתיתן, תחתונאי, תחתיון; כ־30 הצעות התבססו על השם דוד, בולטות בהן דווידיאי (8), דווידן (6).

הצעות משורשים נוספים: פח"ת - פחתן, פחיתי, פחותן, נפחת; נמ"ך - מונמד, מנומד, נמוכון, נמוכי, נמך; חל"ש - חלשן, חלושון; חליש; חס"ר - חסרוני, חסרון, חסור, חסראי; זנ"ב - זנב, זנבני, זנב שועל; קל"ש - קלושן, קלושאי, קלושתן; פת"ע - מפתיען, פתען; מן המילה אזוב - אזובי, אזובן.

הוצעו צירופים עם המילה סיכוי - פחות סיכוי, צר סיכוי, קט סיכוי, קטן סיכוי, קלוש סיכוי; וכן צירופים עם המילה דל - דל דָּרְג, דל סָבָר, דל כוח.

מ' בר־אשר: הסעיף האחרון להיום הוא דיון בארבע הצעות למילים בשימוש כללי. יציג אותן משה פלורנטיין, יושב ראש הוועדה.

מ' פלורנטיין: אפתח בתודה לכל חברי הוועדה, למרכזת עבודת הוועדה ולמזכירה המדעית.

ההצעה הראשונה פשוטה למדי: סמלון לאימוג'י. התברר שפרצופון נתפס מתאים לתיאור פרצוף הפנים ולא פרצוף מטוס למשל, ואילו סמלון – כללי יותר. לעומת זאת בשתי ההצעות האחרות שבה הוועדה ודנה ודשה פעמים הרבה. על חלופה עברית למילה גרפיטי התמודדו כמה וכמה הצעות. השאלה הייתה אם לקבל את המילה המשמשת את הארכאולוגים חרותת או מילה אחרת. בסופו של דבר – ובעזרת הרשתות החברתיות – גברה ידה של ההצעה קיור במשקל ציור ומלשון קיר. מציאת חלופה לאנדרדוג החלה להידון כאן במליאה לפני שנה בישיבה שסד, אבל ביקשנו שלא תיפול הכרעה עד שנגבש דעה גם בשאלת החלופה להיפוכו של אנדרדוג – לפייבוריט. היום אנו באים עם ההצעה דל-סיכוי ורב-סיכוי.

מ' בר-אשר: תודה רבה. נתחיל בהצעה סמלון.

ח' כהן: המילה סמלון קיימת בתולדות העברית. הוועדה אינה מציעה לחדש מילה אלא לתת לה משמעות אחרת, חדשה.

מ' בר-אשר: אין בזה שום דופי.

ח' כהן: נכון.

ש' אליצור: היא כבר קיימת במקורות במשמעות 'יתד העול שעל עורף בהמת עבודה'. בפיוטים היא משמשת מטפורה לעול. אבל אין לי התנגדות להצעה כי רוב רובו של הציבור אינו מכיר את המקורות ואת הפיוטים.

ח' כהן: י"ד ברקוביץ השתמש במילה זו בחיבוריו.

ש' אליצור: בספרות החדשה סמלון הוא מין מסגרת עץ על צוואר הבהמה, אבל החקלאות השתנתה והמילה יצאה מכלל שימוש בתחום הזה.

א' ממן: אני תומך בהצעה. היא נראית פשוטה מצד התצורה, וזיקתה למסומן ברורה.

י' עופר: אני רוצה להדגיש את מה שנאמר בדברי הרקע: המילה פרצופון תמשיך לשמש ל-smiley. אם יתקבל סמלון, יהיה פרצופון מקרה פרטי שלו.

מ' בר-אשר: אם אין הערות נוספות, נעבור להצבעה.

הצבעה

בעד סמלון – פה אחד

הוחלט: סמלון (emoji).

מ' פלורנטיין: בחירת הוועדה בסמלון, מילה קיימת, לא הייתה מקרית. מסיבה זו אני מעדיף את המילה חרותת לגרפיטי. אפילו כיור טובה לדעתי מן החידוש קיור, גם

אם משמעותה של **כיוור** במקורות איננה בדיוק **גרפיטי**. אבל דעתי זו לא התקבלה בוועדה.

ח' כהן: גם אני איני שבע רצון מן החידוש **קיוור**, וגם אני מעדיף את **חרותת** או את **כיוור**. אמת, **הכיוור** אומנותי יותר, אבל גם הוא בבחינת **ציוור** על **קירות**. אני נזכר באמירה היפה של **יחיאל מיכל פינס:** "הגדולה שבמעלות למילה חדשה אם איננה חדשה". למה לנו לחדש מילה כשמזומנות לנו בעברית שתי מילים במשמעות דומה או קרובה?

מ' בר-אשר: לפני כחצי שנה שאלו אותי ירון לונדון וגאולה אבן על המילה **קיוור**. לדברי גאולה אבן, היא כבר משמשת.

מ' פלורנטיין: לו זה היה מצב הדברים, לא הייתי מעז להתנגד ל**קיוור**. אולי יש להצעה הזאת תמיכה ב**ציבור**, אבל עוד לא שמעתי אדם משתמש בה.

ש' אליצור: גם בעיניי ההצעה **קיוור** אינה טובה. צלילה מזכיר **כיעור**. אני מעדיפה **חרותת**.

מ' בר-אשר: בגרפיטי המודרני אין חריתה אלא **ציוור** או כתיבה על קיר.

א' ממן: אני מצרף את הסתייגותי מ**קיוור**. המילה **קיוור** אומנם קשורה לקיר אבל באיזה אופן? אפשר לעשות בקיר כל מיני דברים: לבנות אותו, להרוס אותו, לאו דווקא לצייר עליו. אין בהצעה שום רמז לגרפיטי.

ר' גדיש: המשחק הוא עם המילה **ציוור**.

א' ממן: לי **קיוור** לא הזכיר **ציוור**. אין שום זיקה בין המילה לפעולה של **ציוור** גרפיטי, ולכן גם אני מעדיף את **חרותת**.

ח' כהן: המשחק עם המילה **ציוור** מלמד על עדיפות **כיוור** שהרי גם במקורות העברית **ציוור** וכיוור באים יחדיו.

מ' קיסטר: גרפיטי יכול להיות כתיבת סיסמאות על קיר במחאה; זה לא בהכרח **ציוור** או **כיוור**.

ח' כהן: נכון, אבל המשמעות קרובה דייה.

א' שורצולד: אני תומכת בהצעה **קיוור** גם בגלל הקרבה ל**איוור** ו**ציוור** וגם מפני שפעלים רבים נגזרו בדרך זו, למשל **בייל** ו**ביול** נגזרו מ**בול**.

ר' גדיש: יש גם **תיק** ו**תיוק**, **עיר** ו**עיוור** ואף **אור** ו**איוור**.

מ' בר-אשר: המילה היפה **ביוון**, המיוחסת למשה שרת, נוצרה ממילת היחס **בין**.

א' שורצולד: כמו שנאמר, בגרפיטי אין חריתה, וההצעה חרותת בעייתית. הכיור קשור בדרך כלל בקדרות וביציקה בחומר, לא בציור.

א' חזן: אני מסכים עם אורה שורצורלד. חרותת היא מונח בארכאולוגיה לציון חריתות דוגמת ציורי המערות.

א' מור: אני מצטרף לעמדת אורה שורצולד ואפרים חזן. קיור היא הצעה מצוינת. בגרפיטי אין כיעור; הוא נחשב כבר הרבה שנים לאומנות לכל דבר.

ג' הראבן: חרותת יפה בעיניי, אבל קרבתה למילת הסלנג חרטוט יכולה להיות לה לרועץ. היום יש אומני גרפיטי, והם לא היו רוצים להיחשב למחרטטים.

ע' דיקמן: כשלעצמי הייתי רוצה למשוך את ידי גם מחרותת וגם מקיור משום שהן ייתפסו כמילים גבוהות. לעומתן גרפיטי היא מילה עממית.

ר' גדיש: המילה חרותת דווקא משמשת. בנגב יש אפילו פארק חרותות הסלע.

מ' קיסטר: אני מבין שגם המילה כיור משמשת בימינו, ואני חושש מבלבול בין כיור לקיור.

א' הולצמן: אני מתרשם שלכל אחת מההצעות יש מתנגדים רבים, ואינני חושב שכדאי לקבל החלטה במצב כזה. אולי כדאי לדחות את ההחלטה למועד אחר. ייתכן שבעתיד תצוץ הצעה טובה יותר.

מ' בר־אשר: נהגנו בעבר שבמקרים של רוב דחוק הורדנו הצעה מסדר היום.

מ' פלורנטיין: אני מבקש להזכיר את הנתון החשוב הזה: 77% מהציבור תמכו בקיור.

הצבעה

בעד קיור – 13

נגד – 12

מ' בר־אשר: מתוך כבוד לשנים־עשר המתנגדים לא נאשר את ההצעה בהפרש של קול אחד. נצביע גם על שתי ההצעות האחרות.

הצבעה

בעד חרֶתֶת – 8

נגד – 12

בעד קיור – 7

נגד – רוב גדול

[למילה גרפיטי לא נתקבלה חלופה עברית].

מ' בר-אשר: ההצעות האחרונות להיום הן דל-סיכוי לאנדרדוג ורב-סיכוי לפייבוריט.

א' ממן: אינני תומך בצמד הזה. דל-סיכוי אינו מביע את רוח המושג אנדרדוג ואת תוכנו. לטעמי ההצעה אינה מתאימה כלל וכלל.

מ' קיסטר: אולי ייאמר בפשטות המועמד החלש והמועמד החזק? אינני צופה שהצמד דל-סיכוי ורב-סיכוי ייקלט.

מ' פלורנטיין: מועמד חלש ומועמד חזק הם בגדר הגדרה ולא בגדר מונח. הם לא יורישו את אנדרדוג ופייבוריט.

מ' בר-אשר: גם אני חושש שדל-סיכוי ורב-סיכוי לא יתקבלו. האם הבקשה לחלופה עברית עלתה מן הציבור?

ר' גדיש: אין הצמד המוצע מתיימר להיות "מגניב". אין הוא אלא פתרון שימושי למי שאינו חפץ במילים האנגליות, שהן במידה רבה מילות עגה. הצמד המוצע אין בו חידוש, והוא שקוף וברור, ושתי תכונות אלו הן ממעלותיו. הוא יעמוד לרשותם של אנשים כמו אבשלום קור המבקשים מילים עבריות להציע לשדרני הרדיו. ממילא אין תפקידנו להציע חלופות מעין עגה למילות העגה האנגליות. חלופות כאלה אמורות לצמוח מלמטה, כלומר מן הציבור.

אקרא לכם את הדברים שקיבלתי עתה מעירית לינור: "לדעתי המונחים דל-סיכוי ורב-סיכוי מדויקים ושקופים, אבל יש לי הסתייגות משימוש במונח מדויק וקר כדי להחליף ביטוי ציורי שיש לו שורשים בשפתו, ולא בטוח שצריך לטרוח על החלפתו במשהו כל כך מדויק".

א' חזן: להזכירכם בוועדה הצעתי את החלופה הציורית זנב שועל לאנדרדוג.

מ' בר-אשר: נצביע על הזוג דל-סיכוי ורב-סיכוי.

הצבעה

בעד דל-סיכוי ורב-סיכוי – 16

נגד – 4

הוחלט: דל-סיכוי (underdog), רב-סיכוי (favorite).

מ' בר-אשר: אני מודה לכולכם על שיתוף הפעולה ונועל את הישיבה.